

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371) 67388624 ♦ fakss (+371) 67388634 ♦ e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

SIA „V.S. Imperia”
Reģ. Nr.40003683777
Duntes ielā 25
Rīgā, LV-1005

(...)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem
Rīgā

2007.gada 29.jūnijā

Nr.35-lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk- *PTAC*) 2007.gada 16.aprīlī saņemts (...) (turpmāk- *Patērētāja*) iesniegums (turpmāk- *Iesniegums*), kurā *Patērētāja* lūdz izskatīt radušos situāciju un izvērtēt 2007.gada 22.marta Limuzīna īres līgumu (turpmāk- *Līgums*).

Ņemot vērā lietā esošos materiālus, *PTAC* **konstatē**:

[1] *Iesniegumā* minēts, ka 2007.gada 20.martā *Patērētāja* ieradās SIA „V.S.Imperia” (turpmāk- *Sabiedrība*), lai noslēgtu līgumu par automašīnas „Hummer H2” (21 pasažieris) īri 2007.gada 30.martā. *Patērētāja* norāda, ka viņa savlaicīgi, tas ir, šī gada 22.martā, *Sabiedrības* pārstāvi pa tālruni informēja, ka automašīnas īre tiek atteikta un lūdza atmaksāt naudu, bet pieprasīto naudas summu *Patērētāja* nav saņēmusi. Šīs atteikšanās sakarā 2007.gada 26.martā *Patērētāja* iesniegusi vēstuli *Sabiedrības* rīkotājdirektoram.

Patērētāja uzskata, ka *Sabiedrības* atbildes vēstulē *Līguma* 1.1.apakšpunkts ir nepareizi iztulkots un ka *Sabiedrības* rīcība- *Līgumā* neierakstot neatmaksājamo summu un nebrīdinot klientu par iespējamu situāciju- nav korekta un atbilstoša situācijai. *Patērētāja* uzsver, ka viņa ir savlaicīgi paziņojusi *Sabiedrībai* par atteikumu no automašīnas īres.

[2] *Iesniegumam* pievienota 2007.gada 26.marta *Patērētājas* vēstule, kas adresēta *Sabiedrības* rīkotājdirektoram un kurā lūgts atmaksāt iemaksāto naudu Ls 150 sakarā ar atteikšanos no automašīnas izmantošanas, kā arī 2007.gada 27.marta *Sabiedrības* rīkotājdirektora vēstule, kurā sniegta atbilde uz *Patērētājas* iesniegumu un norādīts uz *Līguma* 1.1.apakšpunktu, uzsverot, ka, „laužot šo *Līgumu* vai pārnesot pakalpojuma sniegšanas datumu iemaksātā summa neatmaksājas Īrniekam atpakaļ”.

[3] *PTAC* 2007.gada 20.aprīlī un atkārtoti 2007.gada 11.maijā, kā arī 2007.gada 13.jūnijā sakarā ar *Patērētājas* iesniegumā minēto un *Līguma* izvērtējumu pieprasīja *Sabiedrība* sniegt paskaidrojumus, kas tika saņemti 2007.gada 10.maijā un 2007.gada 21.jūnijā.

[4] *PTAC* 2007.gada 10.maijā saņemtajā paskaidrojumu vēstulē *Sabiedrība* norāda, ka 2007.gada 22.martā *Sabiedrība* un *Patērētāja* noslēdza Limuzīna īres līgumu par automašīnas „Hummer H2” ar 20 pasažieriem salonā un 1 pasažieri blakus autovadītājam par summu Ls 150 apmērā (kura uzreiz tika samaksāta kā priekšapmaksā un attiecīgi izrakstīta stingrās uzskaites kvīts) uz 1 stundu 2007.gada 30.martā.

Sabiedrība paskaidro, ka 2007.gada 26.martā tā saņēma *Patērētājas* iesniegumu un 2007.gada 27.martā sagatavoja rakstisku atbildi uz šo iesniegumu. Atbildes vēstulē *Sabiedrība* skaidroja, ka *Līgumu* var mainīt, labot vai papildināt, abām pusēm par to vienojoties un noformējot rakstisku vienošanos, kas kļūst par *Līguma* neatņemamu sastāvdaļu, bet uz šādu tikšanos, lai vienotos, *Patērētāja* nebija ieradusies. Tāpat atbildes vēstulē *Sabiedrība* norādīja, ka, laužot *Līgumu* vai pārnesot pakalpojuma sniegšanas datumu, iemaksātā naudas summa Īrniekam netiek atmaksāta atpakaļ, kā arī to, ka saskaņā ar *Līguma* nosacījumiem *Patērētājai* ir tiesības saņemt *Sabiedrības* pakalpojumu norunātajā datumā un ka viņa var saņemt pakalpojumu arī citā laikā, par to savstarpēji vienojoties, jo Izīrētājs bija un joprojām ir gatavs izpildīt *Līguma* saistības arī pēc norādītā termiņa beigām (tas ir, 2007.gada 30.marta plkst.18.00).

Runājot par iemaksātās naudas atgriešanu, *Sabiedrība* vērš uzmanību uz *Līguma* 1.1.apakšpunktu, paskaidrojot, ka, tā kā šajā *Līguma* noteikumā nav ierakstīta summa, kāda netiek atmaksāta atpakaļ Īrniekam, tam netiek atgriezta atpakaļ visa naudas summa, kas minēta *Līguma* 1.2.apakšpunktā. *Sabiedrība* uzskata, ka *Līguma* 1.1.apakšpunkts tulkojams tādējādi, ka nauda netiek atmaksāta, un līdz ar to *Sabiedrība* nav pārkāpusi *Patērētājas* tiesības.

Attiecībā uz *Līgumā* paredzēto pasažieru skaitu limuzīnā (21 cilvēks, maksimālais pieļaujama ir 22 cilvēki), *Sabiedrība* uzskata, ka, *Patērētāja*, palielinot cilvēku skaitu (25 pasažieri), ir rīkojusies negodprātīgi, jo viņa bija informēta par limuzīnā pieļaujamo pasažieru skaitu. *Sabiedrība* atzīst, ka *Patērētāja*, lūdzot lauzt *Līgumu* viņas vainas dēļ, ir radījusi *Sabiedrībai* zaudējumus, jo limuzīns tika rezervēts uz viņas vārda un līdz ar to tika atteikts vēl citiem 5 klientiem, kuri vēlējās izīrēt šo automašīnu tajā pašā laikā. *Sabiedrība* atzīmē, ka, tā kā nebija noslēgta rakstiska vienošanās par *Līguma* laušanu, *Sabiedrībai* nebija tiesības slēgt jaunu līgumu ar citu klientu, uzsverot, ka *Sabiedrībai* nav tiesību lauzt līgumu, pamatojoties uz pa tālruni saņemot informāciju, jo tā bieži pa tālruni saņem nepatiesas ziņas.

Saistībā ar *Sabiedrības* pārstāvju sniegtajām atbildēm *Sabiedrība* vērš uzmanību uz *Sabiedrības* firmas prestižu un ieinteresētību, lai klienti būtu apmierināti ar pakalpojumu kvalitāti.

Paskaidrojumu vēstulē *Sabiedrība* secina, ka, ņemot vērā augstāk minēto un to, ka *Patērētāja* tika informēta par automašīnas īres noteikumiem, iepazīnās ar *Līgumu*, tāpat tika informēta par automašīnas īres noteikumiem un *Līgumu* noslēdza labprātīgi, apstiprinot to ar savu parakstu, *Sabiedrība* nav aizskārusi (...) kā patērētājas tiesības. *Sabiedrība* uzsver, ka *Patērētāja* neizpildīja savas *Līguma* saistības, savukārt,

Sabiedrība nav atteikusies izpildīt *Līguma* saistības līdz pat šim brīdim, uzskatot, ka tādējādi ir aizskartas *Sabiedrības* tiesības un intereses.

Vienlaikus attiecībā uz *PTAC* norādījumiem par *Līguma* noteikumu atbilstību normatīvo aktu prasībām *Sabiedrība* informē, ka tā ir grozījusi *Līgumu* un novērsusi *Līguma* nepilnības.

[5] *PTAC* 2007.gada 21.jūnijā saņemtajā vēstulē *Sabiedrība* norāda, ka *Sabiedrība* ar visiem klientiem, kuri vēlas īrēt limuzīnus, slēdz vienādus līgumus.

Sabiedrība arī paskaidro, ka *Sabiedrība* ir grozījusi līgumu un novērsusi līguma nepilnības attiecībā uz *Līguma* 4.3.apakšpunktu, nevis *Līguma* 1.1.apakšpunktu. Tāpat *Sabiedrība* atzīmē, ka *Sabiedrība* ir ne tikai grozījusi līguma noteikumus, bet arī veikusi līguma noteikumu papildinājumus, uzsverot, ka šie grozījumi un papildinājumi nekādā mērā neattiecas uz *Patērētāju*. *Sabiedrības* paskaidrojumu vēstulei pievienoti divi līgumi, kas noslēgti ar diviem citiem patērētājiem 2007.gada 7.maijā un 2007.gada 16.maijā, kā arī jaunais līguma „Limuzīna nomas līgums” projekts (turpmāk- *Līguma projekts*).

Attiecībā uz *Līguma* 1.1.apakšpunkta pildīšanas pārtraukšanu ar *Patērētāju* *Sabiedrība* norāda, ka tā nevienu mirkli nav uzskatījusi, ka *Līgums* ir netaisnīgs.

Sabiedrība uzsver, ka starp *Sabiedrību* un *Patērētāju* pastāv līgumiskās attiecības, ko apstiprina noslēgtais līgums, bet līgums ir divu vai vairāku personu savstarpēji, ar vienošanos pamatoti gribas izteikumi, kas vērsti uz noteiktu tiesisku attiecību nodibināšanu, pārgrozīšanu vai izbeigšanu. Tas nozīmē, ka līdzēji, noslēdzot, līgumu, vienojas par viņu savstarpējo attiecību zināmu tiesiski saistošu „regulējumu” nolūkā radīt noteiktas tiesiskas sekas, kas ir minēts *Līgumā*: „puses vadoties no savas brīvās gribas, apzinoties savas rīcības nozīmi un sekas, vienojas par sekojošiem līguma noteikumiem”. *Sabiedrība* norāda, ka *Patērētāja* tika iepazīstināta ar *Līgumu* gan mutiski, gan rakstiski un, apzinoties savas rīcības nozīmi un sekas, parakstīja to no savas brīvās gribas, un vienojās par visiem *Līguma* noteikumiem, kā arī piekrita tiem, parakstot *Līgumu*.

PTAC, izvērtējot lietā esošos materiālus, **secina**:

1. Saskaņā ar *PTAL* 1.panta 3.punktu (...) ir uzskatāma par patērētāju, savukārt SIA „V.S.Imperia” atbilstoši *PTAL* 1.panta 4.punktam- par pakalpojuma sniedzēju, līdz ar to noslēgtajam *Līgumam* ir jāatbilst *PTAL* prasībām.

2. Saskaņā ar *PTAL* 25.panta ceturtās daļas 6.punktu *PTAC* funkcijās ietilpst „patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi”. Tādējādi *PTAC* veica *Līguma* izvērtēšanu savas kompetences ietvaros.

3. Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem „patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi”. Savukārt saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu „ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem”. Tātad atbilstoši *PTAL* 6.panta pirmās daļas noteikumiem

Sabiedrība nedrīkst iekļaut netaisnīgus līguma noteikumus patērētājiem piedāvātajos līgumos un to projektos. *PTAL* 6.panta ceturtajā daļā noteikts, ka, „novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus”.

4. Lai arī *Līgums* ir noslēgts, tomēr *PTAL* ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu slēgšanas noteikumiem. Lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, jāņem vērā *PTAL* 6.panta piektajā un septītajā daļā noteiktais. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektajā daļā teikto „līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus”. No šīs tiesību normas izriet, ka noteikums vienmēr uzskatāms par neapspriestu, ja tas ir sastādīts iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot tā saturu. Vistipiskākais šāda gadījuma piemērs ir tipveida jeb standartlīgums. Šāds viedoklis ir pamatots arī tiesību doktrīnā: „standartlīgumi *per se* tiek uzskatīti par neapspriežamiem, tāpēc standartnoteikumu piemērošanas gadījumā faktiski nav nekādas juridiskas iespējas izvairīties no *Netaisnīgu līgumu direktīvas* piemērošanas. Pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem neizslēdz direktīvas piemērošanu” (Zadraks G. „*Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos* nepieciešamā reforma”// „*Likums un Tiesības*”, 2005. Nr.4, 103.lpp.). Turklāt atbilstoši *PTAL* 6.panta sestajai daļai, „ja ir apspriesti atsevišķi līguma noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi”. Savukārt, *PTAL* 6.panta septītā daļa nosaka, ka „ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt”.

PTAC norāda, ka par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji savstarpēji apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem) ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu).

No *Sabiedrības* sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka *Sabiedrība* ar visiem patērētājiem slēdz vienādus limuzīna īres līgumus. To apliecina arī *Sabiedrības* iesniegtie līgumi, kas noslēgti ar diviem citiem patērētājiem un kuri ir identiska satura līgumi kā *Līgums*. Tātad *PTAC* secina, ka *Sabiedrība* patērētājiem piedāvā standarta līguma noteikumus, kas vienmēr uzskatāmi par neapspriestiem.

Lai arī paskaidrojumos *Sabiedrība* uzsver, ka *Patērētāja* tika informēta par automašīnas īres noteikumiem, tika iepazīstināta ar *Līgumu* gan mutiski, gan raksti un parakstīja to no savas brīvas gribas, un vienojās par visiem *Līguma* noteikumiem, tiem piekriņot, parakstot *Līgumu*, *Sabiedrība PTAC* nav sniegusi pietiekamus pierādījumus tam, ka *Līguma* noteikumi ir tikuši ar *Patērētāju* apspriesti, tas ir, ir notikusi savstarpēja viedokļu apmaiņa un, balstoties uz to, veiktas izmaiņas *Līgumā*.

5. Izvērtējot *Līguma* noteikumus, *PTAC* konstatē, ka *Līguma* 1.1.apakšpunkts nosaka: „*Līguma* 1.2.punktā minētā automašīna *Īrniekam* tiek iznomāta ieskaitot šofera pakalpojumus un degvielu. Šis līgums stājas spēkā ar priekšapmaksas

saņemšanas brīdi. Laužot šo limuzīna nomas līgumu vai pārnesot pakalpojuma sniegšanas datumu _____ Ls neatmaksājas Īrniekam atpakaļ.”

No šī *Līguma* apakšpunkta izriet, ka *Līgums* stājas spēkā ar priekšapmaksas saņemšanas brīdi un *Līguma* laušanas vai pakalpojuma izmantošanas datuma maiņas gadījumā patērētājs nesaņem atpakaļ samaksāto priekšapmaksu. Skatot šo *Līguma* noteikumu kontekstā ar pārējiem *Līguma* noteikumiem, *PTAC* konstatē, ka *Līguma* saturā nav iekļauts noteikums, ka, ja *Līgums* tiek laužts no Izīrētāja jeb pakalpojuma sniedzēja puses, Īrniekam jeb patērētājam ir tiesības saņemt ekvivalentu summu. *PTAC* secina, ka tādējādi patērētājs tiek nostādīts neizdevīgākā stāvoklī salīdzinājumā ar pakalpojuma sniedzēju pretēji labticīguma prasībām. *PTAC* norāda, ka atbilstoši *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktam līguma noteikums, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām, ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu.

PTAC uzsver, ka *PTAL* 6.panta pirmā daļa nosaka, ka pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. *PTAC* norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu par netaisnīgu līguma noteikumu uzskatāms noteikums, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, un saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 10.punktu par netaisnīgu līguma noteikumu ir uzskatāms noteikums, kas atļauj pakalpojuma sniedzējam paturēt patērētāja samaksāto summu, ja patērētājs atkāpjas no līguma, bet neparedz patērētājam tādu pašu iespēju, proti, saņemt ekvivalentu summu, ja pakalpojuma sniedzējs atkāpjas no līguma.

Vadoties no augstāk minētā un pamatojoties uz *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta trešās daļas 1.punktu un 10.punktu, *PTAC* atzīst, ka *Līguma* 1.1.apakšpunkta trešā teikuma noteikums, kas paredz, ka, „laužot šo limuzīna nomas līgumu vai pārnesot pakalpojuma sniegšanas datumu _____ Ls neatmaksājas Īrniekam atpakaļ”, ir netaisnīgs *Līguma* noteikums un saskaņā ar *PTAL* 6.panta astotās daļas noteikumiem atzīstams par spēkā neesošu.

Vienlaikus *PTAC* norāda, ka *Līguma* 1.1.apakšpunkta trešā teikuma noteikums ir neskaidrs, jo nav saprotams, kāda naudas summa īrniekam netiek atgriezta atpakaļ. Šajā sakarā *PTAC* vērš uzmanību uz *PTAL* 6.panta otro daļu, kas nosaka, ka neskaidri un neprecīzi rakstveida līguma noteikumi tiek tulkoti par labu patērētājam.

Izvērtējot *Līguma projekta* noteikumus, *PTAC* konstatē, ka *Līguma projekta* 1.2.apakšpunkts nosaka: „*Līguma* 1.1.punktā minētā automašīna Nomniekam tiek iznomāta ieskaitot šofera pakalpojumus un degvielu. Laužot šo *Līgumu* vai pārnesot pakalpojuma slēgšanas datumu Nomnieka vainas dēļ iemaksātā naudas summa Nomniekam netiek atmaksāta atpakaļ. Ja *Līgums* tiek laužts Iznomātāja vainas dēļ iemaksātā naudas summa Nomniekam tiek atmaksāta atpakaļ pilnā apmērā.” Tātad šajā *Līguma projekta* apakšpunktā ir iekļauts noteikums, kas paredz iespēju patērētājam saņemt iemaksāto naudas summu atpakaļ pilnā apmērā, ja līgums tiek laužts pakalpojuma sniedzēja vainas dēļ. *PTAC* vērš uzmanību uz to, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 10.punktu, ja līguma noteikums paredz pakalpojuma sniedzējam tiesības paturēt patērētāja samaksāto summu, ja patērētājs atkāpjas no līguma, patērētājam ir jābūt paredzētai tādai pašai iespējai, tas ir, saņemt ekvivalentu summu, ja pakalpojuma sniedzējs atkāpjas no līguma. *PTAC* konstatē, ka *Līguma*

projekta 1.2.apakšpunktā ietvertais noteikums, ka Nomniekam tiek atmaksāta atpakaļ iemaksātā naudas summa pilnā apmērā, ja līgums tiek laužts Iznomātāja vainas dēļ, neparedz patērētājam iespēju saņemt ekvivalentu naudas summu, ja līgums tiek laužts pakalpojuma sniedzēja vainas dēļ.

Līdz ar to PTAC secina, ka *Sabiedrība* nav pārstrādājusi *Līguma projektā* tāda paša satura līguma noteikumu kā *Līguma* 1.1.apakšpunkts atbilstoši *PTAL* prasībām, un norāda, ka *Līguma projekta* 1.2.apakšpunkta noteikums ir jāgroza, tajā paredzot patērētājam tādu pašu iespēju kā pakalpojuma sniedzējam, proti, saņemt patērētāja iemaksātajai naudas summai ekvivalentu naudas summu, ja no līguma atkāpjas pakalpojuma sniedzējs.

6. *Līguma* 4.3.apakšpunkts paredz: „*Jebkurš strīds, domstarpība vai prasība, kas izriet no šī līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā neesamību tiks galīgi izšķirts Komerčiālajā šķīrējtiesā saskaņā ar šīs šķīrējtiesas reglamentu, strīdu izskatot vienam šķīrējtiesnesim latviešu valodā, saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanu.*”

No šī *Līguma* apakšpunkta izriet, ka visi strīdi līgumslēdzēju pušu starpā tiks izšķirti Komerčiālajā šķīrējtiesā. Līdz ar to PTAC secina, ka *Līguma* 4.3.apakšpunkta noteikums ietver šķīrējtiesas klauzulu.

PTAC norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas ”izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā”. No konkrētās tiesību normas izriet, ka jebkurš līguma noteikums, kas kavē patērētāju izmantot iepriekš minētās tiesības, ir uzskatāms par netaisnīgu. Tā kā *Līguma* 4.3.apakšpunkts paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā- Komerčiālajā šķīrējtiesā, tad minētais līguma noteikums ir uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu *PTAL* izpratnē un ir atzīstams par spēkā neesošu, jo patērētājam tiek liegta iespēja realizēt savu tiesību aizsardzību Latvijas Republikas vispārējās tiesu instancēs un līdz ar to tiek kavētas patērētāja likumīgās tiesības uz savu tiesību aizsardzību tiesā. Tas izriet arī no *Civilprocesa likuma* 132.panta pirmās daļas 2.punkta noteikumiem, kas nosaka, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja puses likumā noteiktā kārtībā ir vienojušās par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā.

Tāpat PTAC vērš uzmanību uz to, ka Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-10-01 9.3.2.rindkopā ir norādījusi, ka patērētāju tiesības paredz īpašus ierobežojumus šķīrējtiesas līguma slēgšanai. Arī juridiskajā literatūrā pastāv viedoklis, ka šķīrējtiesas klauzula pārkāpj patērētāja tiesības. Tā, piemēram, profesors K.Torgāns ir norādījis: „Laujot bez ceremonijām patērētājam uzspiest vienu šķīrējtiesnesi un ar to viņam atņemot iespēju uz lietas izskatīšanu tiesā, tiek pārkāpts Patērētāju tiesību aizsardzības likums” (K.Torgāns. *Šķīrējtiesas Latvijā: vajadzīgas radikālas pārmaiņas*. Jurista Vārds, 11.01.2005.). K.Torgāns skaidrojis, ka šķīrējtiesas process galvenokārt ir domāts strīdu izskatīšanai starp komersantiem, kas noteikts arī UNCITRAL noteikumos (*United Nation Comission On International Trade Rule, Arbitrion rules, Genaral Assembly Resolution 31/98*), kas pārņemti daudzu Latvijas šķīrējtiesu reglamentos.

PTAC atzīmē, ka arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2006.gada 7.marta spriedumā lietā Nr.C30519003 ir atzinis, ka šķīrējtiesas klauzula ar patērētāju noslēgtā līgumā uzskatāma par netaisnīgu līguma noteikumu.

Izvērtējot *Līguma projekta* noteikumus, PTAC konstatē, ka *Līguma projekta* 4.3.apakšpunkts nosaka: „*Strīdus, domstarpības vai prasības, kas izriet no šī Līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā neesamību Puses risina pārrunu ceļā. Ja Puses nav panākušas vienošanos, strīdi izskatāmi Latvijas Republikas tiesu institūcijā vai Komerciālajā šķīrējtiesā saskaņā ar šīs šķīrējtiesas reglamentu, pēc prasītāja izvēles. Ja šī šķīrējtiesa ir likvidēta, tad jebkurā citā šķīrējtiesā, strīdus izskatot vienam šķīrējtiesnesim, latviešu valodā, saskaņā ar Latvijas Republikas likumiem.*”

PTAC secina, ka saskaņā ar šo *Līguma projekta* noteikumu strīdi tiek risināti pārrunu ceļā, bet nevienošanās gadījumā tie tiek skatīti valsts tiesā vai šķīrējtiesā pēc prasītāja izvēles.

PTAC atkārtoti atzīmē, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas „*izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā*”. PTAC norāda, ka, lai arī *Līguma projekta* 4.3.apakšpunktā ir formāli novērsta neatbilstība *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem, konkrētās šķīrējtiesas klauzulas sekas ir identiskas ar šķīrējtiesas klauzulas, kas pieļauj strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, sekām: prasītājs ir pakalpojuma sniedzējs, prasība tiek celta šķīrējtiesā, un patērētājs nevar „izvairīties” no šķīrējtiesas procesa. Tāda klauzulas redakcija teorētiski paredz (bet praksē tā notiek gandrīz katrā gadījumā), ka var tikt aizskartas tieši tās pašas patērētāja intereses, kuras tiek aizskartas klasiskās šķīrējtiesas klauzulas gadījumā. Šādu viedokli apstiprina arī Administratīvā rajona tiesa (Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 12.augusta spriedums lietā Nr. A42241705 (A2417-05/13)), 14.1.punkts) norādot, ka „patērētāja izvēles brīvība varētu realizēties tikai tādā gadījumā, ja šajās [līguma punktā norādītājās] tiesību sargājošajās iestādēs vērstos pats patērētājs. Savukārt gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs (..) strīda risināšanai izvēlētos vērsties šķīrējtiesā, patērētājam būtu bijusi liegta izvēles brīvība strīda risināšanas iestādes izvēlē.” Tātad situācijā, kad *Sabiedrība* no līguma izrietoša strīda risināšanai saskaņā ar līguma noteikumiem vērstos šķīrējtiesā, patērētājam vairs nebūtu iespēju realizēt savu tiesību aizsardzību Latvijas Republikas vispārējās tiesu instancēs, līdz ar to šādā gadījumā viņam būtu kavētas tiesības uz savu tiesību aizsardzību tiesā. Tas izriet no *Civilprocesa likuma* 132.panta pirmās daļas 3.punkta noteikumiem, kas nosaka, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja puses likumā noteiktā kārtībā ir vienojušās par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā.

PTAC norāda, ka gadījumā, ja strīda izšķiršana ir paredzēta pēc prasītāja izvēles šķīrējtiesā vai vispārējās jurisdikcijas tiesā, tiek ierobežota nevis *Sabiedrības*, bet gan patērētāja izvēles brīvība. Tādējādi šāds līguma noteikums kā *Līguma projekta* 4.3.apakšpunkta noteikums nostāda patērētāju savu tiesību realizācijai neizdevīgā stāvoklī un atbilstoši *PTAL* 6.panta trešās daļas 1. un 7.punkta noteikumiem (kontekstā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkta noteikumiem) uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu. Šādu uzskatu pauž arī Administratīvā rajona tiesa (Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 21.februāra spriedums lietā Nr.A42394906, 2.5.punkts), atzīstot, ka „līguma noteikums, kas paredz strīda izskatīšanu vispārējās jurisdikcijas tiesā vai

šķīrējtiesā pēc prasītāja izvēles, tāpat kā līguma noteikums, kas paredz strīda izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, rada būtisku neatbilstību pušu saistībās un pienākumos par sliktu patērētājam un nostāda to neizdevīgā stāvoklī.”

Vadoties no augstāk minētā, *PTAC* atzīst, ka *Līguma* 4.3.apakšpunkts un *Līguma projekta* 4.3.apakšpunkts ir netaisnīgi līguma noteikumi.

7. *Patērētāja Iesniegumā* lūdz *PTAC* palīdzēt atrisināt radušos situāciju un izvērtēt *Līgumu*. *Patērētāja* uzskata, ka viņa ir savlaicīgi informējusi *Sabiedrību* par *Līguma* laušanu un ir lūgusi *Sabiedrībai* atgriezt iemaksāto naudu.

No lietas materiāliem izriet, ka *Sabiedrība* nepiekrīt atmaksāt *Patērētājam* iemaksāto naudu, neatsakoties sniegt *Patērētājam* *Līguma* priekšmetā minēto pakalpojumu, par to abām pusēm iepriekš vienojoties, kā to paredz *Līguma* 4.1.apakšpunkts. *Sabiedrība* uzsver, ka *Patērētāja* neizpildīja savas no *Līguma* izrietošās saistības, savukārt, *Sabiedrība* nav atteikusies izpildīt savas *Līgumā* paredzētās saistības.

Saskaņā ar *Sabiedrības* sniegtajiem paskaidrojumiem *Līguma* 1.1.apakšpunkts ir interpretējams tādējādi, ka, tā kā šajā *Līguma* noteikumā nav ierakstīta summa, līdz ar to Īrniekam netiek atmaksāta atpakaļ visa naudas summa, kura ir ierakstīta *Līguma* 2.2.apakšpunktā, tas ir, Ls 150. *Sabiedrība* uzskata, ka *Patērētājam* nauda nav jāatmaksā un *Patērētājas* tiesības nav pārkāptas.

PTAC norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punktu patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības un līguma noteikumi ir netaisnīgi. Savukārt, saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Atbilstoši *PTAL* 6.panta astotās daļas noteikumiem pakalpojuma sniedzēja un patērētāja noslēgtajā līgumā ietvertie netaisnīgie noteikumi atzīstami par spēkā neesošiem.

Tā kā *Līguma* 1.1.apakšpunkts, kas nosaka, ka, laužot *Līgumu*, _____ Ls netiek Īrniekam atmaksāti, bet Īrniekam jeb patērētājam *Līgumā* nav paredzēta tāda pati iespēja, proti, saņemt ekvivalentu summu, ja pakalpojuma sniedzējs atkāpjas no līguma, ir uzskatāms par netaisnīgu *Līguma* noteikumu saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 10.punktu, tas ir atzīstams par spēkā neesošu. *PTAC* norāda, ka netaisnīgus līguma noteikumus nedrīkst piemērot tiesiskajās attiecībās, kuras aizsargā patērētāju tiesību aizsardzības normas. Tātad *Sabiedrība* nedrīkst piemērot *Līguma* 1.1.apakšpunktu tiesiskajās attiecībās ar *Patērētāju*.

Turklāt *PTAC* norāda, ka *Līguma* 1.1.apakšpunkts, ir neskaidrs līguma noteikums, jo pēc šī noteikuma formulējuma nav skaidrs, kāda apmēra naudas summa Īrniekam netiek atgriezta atpakaļ, jo šī *Līguma* noteikuma tekstā vieta, kur paredzēts precizēt šo summu, nav aizpildīta. *PTAC* ņem vērā, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta otro daļu neskaidri un neprecīzi rakstveida līguma noteikumi tiek tulkoti par labu patērētājam.

Līdz ar to *PTAC* secina, ka *Patērētājam* ir tiesības saņemt atpakaļ iemaksāto priekšapmaksu, kas saskaņā ar *Līguma* noteikumiem ir Ls 150.

Vadoties no augstāk minētā un pamatojoties uz *PTAL* 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta otro daļu, 6.panta trešās daļas

1.punktu, 6.panta trešās daļas 7.punktu, 6.panta trešās daļas 10.punktu, 6.panta ceturto, piekto, sesto, septīto, astoto daļu, 25.panta ceturtais daļas 6.punktu, 25.panta astotās daļas 1.punktu, **PTAC uzdod** SIA „V.S.Imperia”:

- 1) pārtraukt pildīt netaisnīgo *Līguma 1.1.apakšpunktu* daļā, kas nosaka, ka, „*laužot šo limuzīna nomas līgumu vai pārnesot pakalpojuma sniegšanas datumu _____ Ls neatmaksājas Īrniekam atpakaļ*”, un **4.3.apakšpunktu** ar *Patērētāju* un atgriezt *Patērētājam* iemaksāto priekšapmaksu Ls 150 (simts piecdesmit lati);
- 2) pārtraukt pildīt ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos tāda paša satura noteikumus kā *Līguma 1.1.apakšpunkts* daļā, kas nosaka, ka, „*laužot šo limuzīna nomas līgumu vai pārnesot pakalpojuma sniegšanas datumu _____ Ls neatmaksājas Īrniekam atpakaļ*”, un **4.3.apakšpunkts**, kurus SIA „V.S.Imperia” un patērētāji nav savstarpēji apsprieduši;
- 3) mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža grozīt patērētājiem piedāvātajos līguma projektos tāda paša satura noteikumus kā *Līguma 1.1.apakšpunkta* noteikums daļā, kas nosaka, ka, „*laužot šo limuzīna nomas līgumu vai pārnesot pakalpojuma sniegšanas datumu _____ Ls neatmaksājas Īrniekam atpakaļ*”, un *Līguma projekta 1.2.apakšpunkta* noteikums daļā, kas nosaka, ka, „*laužot šo Līgumu vai pārnesot pakalpojuma sniegšanas datumu Nomnieka vainas dēļ iemaksātā naudas summa Nomniekam netiek atmaksāta atpakaļ*”, un grozīt patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos tāda paša satura noteikumus kā *Līguma 4.3.apakšpunkta* noteikums un *Līguma projekta 4.3.apakšpunkta* noteikums;
- 4) sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 3.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (tai skaitā iesniedzot pārstrādāto līguma projektu).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāts var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, Rīgā, Kr. Valdemāra ielā 157.

Direktore (paraksts)
(zīmogs)

B.Vītoliņa

(...)